

Jan Malý: „Už dávno nejsme univerzita regionálního významu“

31.3.2025 - | Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Univerzitní časopis Silverius, který vydává Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, pravidelně přináší zajímavé články o dění na univerzitě i mimo ni. V nejnovějším vydání naleznete například rozhovor s Mgr. Janem Malým, zakladatelem Centra nanomateriálů a biotechnologií (CENAB), které je jedním z nejvýraznějších center UJEP. Zprávy o jeho činnosti a výzkumu se šíří médii a odbornou veřejností i za hranicemi České republiky. CENAB roste a univerzita s ním.

Zkusme to vzít netradičně odzadu. Mohl byste přiblížit čtenářům dnešní CENAB i jeho význam nejen pro UJEP?

Centrum nanomateriálů a biotechnologií je v podstatě velmi mladou součástí Přírodovědecké fakulty UJEP, která byla založena v roce 2022 vyčleněním části tehdejší katedry biologie a spojením s Ústeckým materiálovým centrem. Došlo tak k propojení dvou dlouhodobě spolupracujících týmů, které se prolínají tematickým zaměřením výzkumu a participací na výuce mezioborového studijního programu Aplikované nanotechnologie. Domnívám se, že přestože je stále brzy na hodnocení širšího významu CENAB, tak je již nyní možné vnímat jeho narůstající potenciál zejména v oblasti výzkumných aktivit. Pracovníci centra jsou, myslím, velmi úspěšní v získávání výzkumných projektů základního i aplikovaného výzkumu. Lze to ilustrovat na vysokém počtu řešených projektů, kde CENAB v roli řešitele či spoluřešitele v současnosti participuje. Jedná se o celkem 12 projektů ve finančním objemu více než 25 mil. Kč ročně. Pochopitelně souběžně s tím je třeba zmínit i vzrůstající publikační aktivitu pracoviště, které od svého vzniku generuje kolem 30 publikačních výstupů ročně, přičemž jejich autoři se každoročně objevují v úspěšných nominacích na Cenu rektora UJEP. Z mého pohledu je zásadní, že se daří toto pracoviště dále rozvíjet po personální stránce, a to zejména získáváním špičkových výzkumných pracovníků se zahraničními zkušenostmi, a to opět zejména díky financování z projektových zdrojů. To poskytuje dobré zázemí pro další růst a zvyšování kvality výzkumu.

Kdybychom se měli vrátit v čase, co vás osobně na UJEP přivedlo?

UJEP je moje domovská univerzita. Vystudoval jsem učitelský obor v aprobaci biologie – chemie. Již během studia jsem však měl možnost „přičichnout“ k vědě na Mikrobiologickém ústavu AV ČR, kde jsem na detašovaném pracovišti v Oddělení fototrofních mikroorganismů v Třeboni pracoval na diplomové práci. Měl jsem velké štěstí, neboť – a to je myslím velmi důležité v profesní kariéře každého budoucího akademika – jsem potkal skvělého školitele a osobnost, prof. Jiřího Masojídka, který se později stal rovněž mým školitelem v doktorském studiu na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Během mých studií se mi poštěstilo potkat spoustu inspirativních osobností, například i v průběhu dlouhodobého výzkumného zahraničního pobytu v Itálii, kde jsem pracoval na vývoji elektrochemických biosensorů v Institutu nových technologií v Římě u Dr. Roberta Pillotona. Myslím, že právě tyto pozitivní zkušenosti mě utvrdily v rozhodnutí pokračovat v akademické kariéře. Z tohoto důvodu jsem později přijal nabídku pracovat na UJEP. Nicméně, musím zmínit, že začátky byly velmi těžké a asi málokdo z kolegů si dnes stěží dokáže představit podmínky mé práce. Tehdejší katedra nebyla prakticky vybavena na jakýkoliv experimentální výzkum a vše jsem musel od samého počátku budovat sám, postupně a řadu let, prakticky pouze výhradně ze získaných projektů.

Jaká byla Vaše cesta k založení CENAB, můžete vzpomenout na moment, který byl pro vás na této

cestě důležitý?

Před založením CENAB jsem byl přibližně 10 let vedoucím katedry biologie. Myslím, že se mi snad podařilo katedru rozvíjet správným směrem, akreditoval jsem s pomocí kolegů nové studijní programy, vybudoval nové zázemí v podobě budovy Centra biologických a environmentálních oborů (CBEO), založil několik moderně vybavených laboratoří, personálně jsem katedru posílil několika odborníky z ústavů Akademie věd ČR. Nicméně v posledních letech jsem měl pocit, že jsem dosáhl maxima možného, že pro další rozvoj experimentálního výzkumu je třeba více specializované samostatné pracoviště. Velmi si cením pochopení a vstřícnosti tehdejšího vedení přírodovědecké fakulty, které s mým návrhem a záměrem na založení nového centra souhlasilo.

Prispívají k růstu centra i nějaké významné spolupráce?

Myslím, že jedním z cílů založení CENAB byla snaha prolomit bohužel stále přetrvávající – a dle mého názoru pokřivený – pohled na UJEP jako na univerzitu regionálního významu, která v oblasti experimentálního výzkumu nemá moc co říci. Myslím, že toto se nám snad postupně daří. Spolupracujeme s celou řadou prestižních pracovišť a laboratoří, a to jak v ČR, tak v zahraničí. Tyto spolupráce jsou podpořeny již zmíněnými výzkumnými projekty. Daří se nám postupně rozvíjet kontakty např. s Technickou univerzitou v Drážďanech, jak v rámci studijních pobytů doktorandů, tak třeba i přípravou společných výzkumných projektů. V našich laboratořích se setkáte s řadou různých národností, a angličtina se tak postupně stává stále častějším jazykem komunikace. Spolupráce s průmyslem je jedním z nosných směrů našeho výzkumu a dalšího rozvoje. Osobně jsem přesvědčen, že nemalé prostředky investované do financování výzkumu, ať již základního, nebo aplikovaného, by se měly společnosti v budoucnu vracet v podobě inovací, zvýšení konkurenceschopnosti a obecně narůstající prosperity. Ta cesta není jednoduchá, ale je třeba o ni usilovat. Z tohoto důvodu se snažíme spolupracovat v rámci kolaborativních výzkumných projektů i formou smluvního výzkumu s několika průmyslovými partnery, zejména v oblasti nano a biotechnologického zaměření.

Co je na CENABu podle vás jedinečné?

Z mého pohledu se jedná o kombinaci několika faktorů. Na prvním místě bych zmínil kolegy. Myslím, že se podařilo vybudovat tým motivovaných spolupracovníků, kteří se navzájem respektují, stmeluje je společný zájem a radost z práce. A to je, myslím, to nejdůležitější. Pochopitelně, všichni jsou odborníci v určité oblasti a tyto oblasti se velmi dobře doplňují. V týmu máme například biofyziky, molekulární biology, nanotechnology. Co mě těší, je velmi široká věková struktura, to dělá tým silnějším. Druhým pilířem určité jedinečnosti je tematické zaměření výzkumu a důraz na interdisciplinaritu výzkumu. Právě originální témata a přístupy otevírají dveře k novým spolupracím a projektům. Třetím pilířem je, dle mého názoru, moderní a kompetitivně vybavená infrastruktura laboratoří, kterou se podařilo zprovoznit v nové budově Centra technických a přírodovědných oborů v posledních letech. Některé laboratoře jsou v ČR poměrně unikátní (např. tzv. čisté prostory pro přípravu mikrofluidiky). Osobně pak považuji naše pracoviště za přátelské a otevřené všem, které baví věda a mají radost z objevování nepoznaného či rádi něco „kutí“.

Přečtěte si **celý článek a spoustu dalších z aktuálního čísla Silverius na téma Růst.**

<https://www.ujep.cz/cs/53430/jan-maly-uz-davno-nejsme-univerzita-regionalniho-vyznamu>